

পঞ্জাব চৰকাৰ আৰু অন্যান্য

বনাম

এম/এচ সুৰিন্দৰ কুমাৰ আৰু কোম্পানী আৰু অন্যান্য

১১ ডিচেম্বৰ, ১৯৯৬

[ন্যায়াধীশ কে. ৰামস্বামী আৰু ন্যায়াধীশ জি.টি. নানৱতী]

দেৱানী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯০৮ : ধাৰা ১১- ৰেচ জুডিকেটা (Res Judicata)

পঞ্জাব আবকাৰী আইন, ১৯১৪ :

প্ৰতিবাদীয়ে ভাৰতত নিৰ্মিত বিদেশী সুৰা বিক্ৰীৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰে- ব্যৱসায় চলোৱাৰ অনিয়মৰ বাবে অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰা-বাতিলৰ প্ৰত্যাহান জনোৱা লেখ আবেদন-আবকাৰী আৰু কৰ মন্ত্ৰীয়ে তেওঁৰ বিৰুদ্ধে কুঅভিপ্ৰায়ৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰে-উচ্চ ন্যায়ালয়ে গোচৰৰ সবিশেষ বা মেৰিট পৰীক্ষা নকৰাকৈয়ে সেই আইনত উল্লেখ কৰা উপযুক্ত আইনী প্ৰক্ৰিয়াৰ জৰিয়তে আপীল দাখিল কৰি আবকাৰী আইনৰ অধীনত উপলব্ধ বিকল্প প্ৰতিকাৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে- আবকাৰী আপীলত আপীল কৰ্তৃপক্ষই সমৰ্থন কৰে যে উত্তৰদাতাসকলে অবৈধ কাম কৰিছে যদিও অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰাৰ পৰিৱৰ্তে অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিলৰ পৰা ৰিট আবেদন দাখিল কৰা আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে স্বগিতাদেশ দিয়ালৈকে সময়ছোৱাক শাস্তিৰ পৰিমাপ হিচাপে বস্তুনিষ্ঠ নিলম্বনৰ সময় বুলি গণ্য কৰাটো উপযুক্ত বুলি অনুভৱ কৰে- আপিল কৰ্তৃপক্ষৰ আদেশৰ বিৰুদ্ধে দাখিল কৰা লেখ আবেদনৰ দ্বিতীয়টো গোট- উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই আদেশ বাতিল কৰে আৰু মন্ত্ৰীগৰাকীৰ বিৰুদ্ধে উত্থাপিত কুঅভিপ্ৰায়ৰ ভিত্তিত বিষয়টোৰ নতুনকৈ সিদ্ধান্ত ল'বলৈ আবকাৰী আৰু কৰ আয়ুক্তক গোচৰটো প্ৰেৰণ কৰে- উচ্চতম ন্যায়ালয়ত আবেদন দাখিল কৰে- দ্বিতীয় পৰ্যায়ৰ লেখ আবেদনত মন্ত্ৰীগৰাকীক পক্ষ হিচাপে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হোৱা নাছিল- সেইবাবে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ হাতত কু-অভিপ্ৰায় (মেলাফাইড)ৰ বিষয়টো পৰীক্ষা বা সমাধান কৰাৰ কৰ্ত্ব্ব নাছিল- প্ৰথম পৰ্যায়ৰ গোচৰত মন্ত্ৰীজন পক্ষ হ'লেও উচ্চ ন্যায়ালয়ে কু-অভিপ্ৰায়ৰ প্ৰশ্নটো উত্থাপন

কৰা নাছিল, উচ্চ ন্যায়ালয়ে গোচৰৰ গুৰুত্বৰ ভিত্তিত সিদ্ধান্তৰ বাবে সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষলৈ পুনৰ প্ৰেৰণ কৰে- চিপিচিৰ ধাৰা নং ১১-ত "might and ought" শব্দটোৰ অৰ্থ হ'ল পূৰ্বৰ গোচৰত উত্থাপন কৰিব পৰা আৰু উত্থাপন কৰা উচিত যিকোনো বিষয় পিছত পুনৰ উত্থাপন কৰিব নোৱাৰিব আৰু এই নীতিক ৰেচ জুডিকেটা বুলি কোৱা হয়, যিয়ে একেটা প্ৰশ্নকে পুনৰ বিবেচনা কৰাত বাধা দিয়ে- গতিকে দ্বিতীয় পৰ্যায়ৰ আবেদনত মেলাফাইডৰ প্ৰশ্নটো পৰীক্ষা কৰাৰ বা আপীল কৰ্তৃপক্ষক ইয়াৰ ওপৰত চকু দিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়াৰ কোনো কৰ্ত্ত্ব উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ নাছিল।

দেৱানী আপীল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ: দেৱানী আপীল নং ১৬৯৭৬-৭৮/১৯৯৬

পঞ্জাব আৰু হাৰিয়ানা উচ্চ ন্যায়ালয়ে চি.ডব্লিউ.পি নং ১৮৫২২-২৪/ ১৯৯৫-গোচৰত প্ৰদান কৰা ২৯.৫.৯৬ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা।

আপীলকাৰীসকলৰ হৈ পি.পি. ৰাও আৰু মনোজ স্বৰূপ।

উত্তৰদাতাসকলৰ হৈ ৰথিন দাস আৰু গোৰৰ বেনাৰ্জী।

ন্যায়ালয়ে তলত দিয়া আদেশ প্ৰদান কৰিছিল :

অনুমতি প্ৰদান কৰা হৈছে।

আমি দুয়োপক্ষৰ বিদ্বান অধিবক্তাসকলৰ যুক্তিসমূহ শুনিছো।

বিশেষ অনুমতিৰ বাবে কৰা আবেদনৰ জৰিয়তে দাখিল কৰা এই আপীলসমূহে ১৯৯৬ চনৰ ২৯ মে'ত পঞ্জাব আৰু হাৰিয়ানা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিভাগীয় বিচাৰপীঠৰ চি ডব্লিউ পি নং ১৮৫২২-১৮৫২৪/৯৫ৰ ৰায় আৰু আদেশক প্ৰত্যাহান জনাইছে। উত্তৰদাতাসকলৰ হাতত লুধিয়ানাত ভাৰতত নিৰ্মিত সুৰা বিক্ৰীৰ পট্টা অধিকাৰ আছিল। তেওঁলোকে এল-২ আৰু এল-১৪ অনুষ্ঠাপনৰ অধীনত ৪৪খন দোকান চলাইছিল, যাৰ ফলত তেওঁলোকে ভাৰতত নিৰ্মিত বিদেশী সুৰাৰ খুচুৰা বিক্ৰীৰ সুবিধা লাভ কৰিছিল। ১৯৯৫ চনৰ ১ এপ্ৰিলৰ পৰা ১৯৯৬ চনৰ ৩১ মাৰ্চলৈকে বিত্তীয় বৰ্ষৰ বাবে তেওঁলোকৰ অনুষ্ঠাপন বৈধ আছিল। আবকাৰী বিভাগৰ বিষয়াসকলে পৰিদৰ্শনত ব্যৱসায় চলোৱা আৰু ভাৰতত নিৰ্মিত বিদেশী সুৰা খুচুৰা বিক্ৰী কৰাত সংঘটিত কিছুমান অবৈধ বা অনিয়ম লক্ষ্য কৰিছিল। ইয়াৰ বাবে ১৯৯৫ চনৰ ২১

আগষ্টৰ কাৰ্যবিধিৰ জৰিয়তে যোগ্য বিষয়াই প্ৰতিবাদকাৰীসকলক প্ৰদান কৰা অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰে। বাতিলৰ আদেশত ক্ষোভিত অনুভৱ কৰি উত্তৰদাতাসকলে চি.ডব্লিউ.পি. নং ১২৫৪৩, ১২৫৪৬ আৰু ১২৫৪৭/১৯৯৫ দাখিল কৰে। ইয়াত উত্তৰদাতাসকলে আবকাৰী আৰু কৰ মন্ত্ৰী শমশ্ৰেৰ সিং ডুল্লোক অন্যতম উত্তৰদাতা হিচাপে অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছিল আৰু উত্তৰদাতাসকলক দিয়া অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰাত কু-অভিপ্ৰায়ৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰিছিল। উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিভাগীয় বিচাৰপীঠে ১৯৯৫ চনৰ ১৫ ছেপ্টেম্বৰৰ আদেশৰ জৰিয়তে ৰিট আবেদনখনৰ অনুমতি দিছিল আৰু আপীল কৰ্তৃপক্ষক আবেদন দাখিল কৰাৰ ১৫ দিনৰ ভিতৰত সিদ্ধান্ত ল'বলৈ নিৰ্দেশ দিছিল। এই সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল কাৰণ উত্তৰদাতাসকলৰ হাতত পঞ্জাৰ আবকাৰী আইন, ১৯১৪ (চমুকৈ 'আইন')ৰ অধীনত আপীলৰ বিকল্প প্ৰতিকাৰ উপলব্ধ আছিল। আদেশটো তলত উল্লেখ কৰা হ'ল-

স্বীকাৰ্য্য যে যিজন প্ৰতিবাদী মন্ত্ৰীৰ বিৰুদ্ধে কুঅভিপ্ৰায়ৰ অভিযোগ উত্থাপন হৈছে, তেওঁ এতিয়া মন্ত্ৰী নহয়। আবেদনকাৰীৰ বিবাদিত আদেশৰ বিৰুদ্ধে আপীল কৰাৰ বিকল্প আছে। গতিকে আবেদনকাৰীক সেই বিকল্প প্ৰতিকাৰৰ বাবে নিৰ্দেশ দিয়া হৈছে। উত্তৰদাতাসকলে প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে যে যদিহে একেখিনি আপীল এসপ্তাহৰ ভিতৰত দাখিল কৰা হয় তেন্তে আপীল দাখিল কৰাৰ সীমাবদ্ধতাৰ সন্দৰ্ভত কোনো আপত্তি উত্থাপন নকৰিব। আবেদনকাৰীয়ে আপীল কৰ্তৃপক্ষৰ আগত বিবাদিত আদেশৰ কাৰ্যকলাপ স্বগিত ৰখাৰ বাবে আবেদন কৰিব পাৰে আৰু এই কথা আপীল কৰ্তৃপক্ষই বিবেচনা কৰিব। ইয়াৰ উপৰিও আপীল কৰ্তৃপক্ষক আপীল দাখিল কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা ১৫ দিনৰ ভিতৰত আপীলৰ সিদ্ধান্ত ল'বলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছে। ইয়াৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি লেখ আবেদন নিষ্পত্তি কৰা হয়।

আবেদনকাৰীয়ে আবেদন দাখিল কৰাত আপীল কৰ্তৃপক্ষই স্বীকাৰ কৰে যে প্ৰতিবাদীসকলে আইন আৰু নিয়ম উলংঘা কৰি ব্যৱসায় চলোৱাত অবৈধ আৰু অনিয়ম সংঘটিত কৰিছে। কিন্তু অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰাৰ পৰিৱৰ্তে অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিলৰ পৰা লেখ আবেদন দাখিল কৰালৈকে আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ স্বগিতাদেশৰ আদেশলৈকে সময়ছোৱাক বস্তুনিষ্ঠ নিলম্বনৰ সময়সীমা বুলি গণ্য কৰি শাস্তি হিচাপে

আৰোপ কৰিছিল। এই সিদ্ধান্তত ক্ষুৰ্ক হৈ আবেদনকাৰীয়ে লেখ আবেদন দাখিল কৰে। উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিভাগীয় বিচাৰপীঠে এই নিৰ্দেশ বাতিল কৰি দুয়োপক্ষৰ দাবী আৰু যুক্তিৰ ভিত্তিত মন্ত্ৰীগৰাকীৰ বিৰুদ্ধে উত্থাপিত দুৰ্নীতিৰ অভিযোগ পুনৰ বিবেচনা কৰিবলৈ আবকাৰী আৰু কৰ আয়ুক্তলৈ গোচৰটো পুনৰ প্ৰেৰণ কৰে। ইয়াৰ পিছত এই আপীলসমূহ বিশেষ অনুমতি প্ৰাপ্তিৰ বাবে কৰা আবেদনৰ জৰিয়তে দাখিল কৰা হৈছিল।

দেখা যায় যে লেখ আবেদনৰ পৰ্যায়ত এইটো স্বীকাৰ কৰা হৈছিল যে মন্ত্ৰীজনক এটা পক্ষ হিচাপে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছিল আৰু তেওঁৰ বিৰুদ্ধে কুঅভিপ্ৰায়ৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰা হৈছিল। কিন্তু উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই অভিযোগসমূহৰ সমাধান কৰা নাছিল। ইয়াৰ পৰিৱৰ্তে, ই প্ৰতিবাদীসকলক আপীল কৰ্তৃপক্ষৰ সন্মুখত আপীলৰ বিকল্প প্ৰতিকাৰ বিচাৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল, যাক গোচৰটোৰ গুণাগুণ পৰীক্ষা কৰিবলৈ আৰু আইন অনুসৰি সিদ্ধান্ত ল'বলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছিল। আপীল কৰ্তৃপক্ষই গোচৰটো পৰ্যালোচনা কৰিছিল, দেখিছিল যে প্ৰতিবাদীসকলে ভাৰতত নিৰ্মিত বিদেশী সুৰা বিক্ৰীৰ ব্যৱসায় চলোৱাৰ ক্ষেত্ৰত অবৈধতা আৰু অনিয়ম সংঘটিত কৰিছিল। কিন্তু শাস্তিৰ বিষয়ত আপীল কৰ্তৃপক্ষই অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰাৰ পৰিৱৰ্তে ১৯৯৫ চনৰ ২২ আগষ্টৰ পৰা ১৯৯৫ চনৰ ২২ ছেপ্টেম্বৰলৈকে উচ্চ ন্যায়ালয়ে বাতিলৰ আদেশ স্থগিত ৰখাৰ সময়ছোৱাক শাস্তি হিচাপে কাম কৰিবলৈ "নিলম্বন"ৰ সময়সীমা হিচাপে গণ্য কৰে। লেখ আবেদনৰ দ্বিতীয় পৰ্যায়ত মন্ত্ৰীজনক পক্ষ হিচাপে লোৱা হোৱা নাছিল। আইনগতভাৱে উচ্চ ন্যায়ালয়ে অসং ব্যৱহাৰৰ অভিযোগ পৰীক্ষা কৰিব পৰা নাছিল বা সেই ভিত্তিত গোচৰটোৰ সিদ্ধান্ত ল'ব পৰা নাছিল। এইদৰে খণ্ড বিচাৰপীঠে আপীল কৰ্তৃপক্ষক কুঅভিপ্ৰায়ৰ প্ৰশ্নটো সমাধান কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিব পৰা নাছিল। গোচৰৰ প্ৰথম পৰ্যায়ত মন্ত্ৰীজনক পক্ষ হিচাপে লোৱা স্বত্তেও উচ্চ ন্যায়ালয়ে কুঅভিপ্ৰায়ৰ বিষয়টো সমাধান কৰা নাছিল আৰু তাৰ পৰিৱৰ্তে গোচৰটো যোগ্যতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সিদ্ধান্তৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰিছিল। চিপিচিৰ ১১ নং ধাৰাত "মাইট এণ্ড আউট" শব্দটোৱে বৰ্তমানৰ লেখ আবেদনসমূহত একেটা প্ৰশ্নকে পুনৰ উত্থাপন কৰাত বাধা দিয়ে, কিয়নো ইয়াক ৰেছ জুডিকেটা নীতিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত কৰা হয়। গতিকে বৰ্তমানৰ লেখ আবেদনত একেটা বিষয় উত্থাপন কৰাত বাধা আৰোপ কৰা হৈছে। উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সেই বিষয়টো পৰীক্ষা কৰাৰ কোনো কৰ্তৃত্ব নাছিল বা আপীল কৰ্তৃপক্ষ

অৰ্থাৎ আৰু কাৰী আৰু কৰ আয়ুক্তক তেনে কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়াৰ কোনো কৰ্ত্ত্ব নাছিল।

উত্তৰদাতাসকলৰ বিদ্বান অধিবক্তা শ্ৰী ৰথিন দাসে যুক্তি আগবঢ়ায় যে উত্তৰদাতাসকলে কোনো ধৰণৰ গুৰুতৰ অনিয়ম বা অবৈধ কাম কৰা নাই যে যাৰ ফলত আপীল কৰ্ত্ত্বপক্ষই জাৰি কৰা সময়ছোৱাৰ বাবেও অনুপ্ৰাপ্ত নিলম্বন কৰাটো ন্যায্য হ'ব। কিন্তু খণ্ড বিচাৰপীঠে এই যুক্তি বিবেচনা কৰা নাছিল বা ইয়াৰ ওপৰত কোনো তথ্যত উপনীত হোৱা নাছিল। তদুপৰি উত্তৰদাতাসকলে কোনো আবেদন দাখিল কৰা নাছিল। গতিকে আমি এই বিষয়টোৰ তদন্ত কৰিব নোৱাৰো। সেই অনুসৰি আমি এই সিদ্ধান্তত উপনীত হওঁ যে খণ্ড বিচাৰপীঠে গ্ৰহণ কৰা পন্থাটো স্পষ্টভাৱে অস্থায়ী।

সেই অনুসৰি আপীলসমূহ গ্ৰহণ কৰা হয়, আৰু ফলস্বৰূপে লেখ আবেদনসমূহ খাৰিজ কৰা হয়। গোচৰৰ বাবে কোনো ধৰণৰ খৰচ লোৱা নহ'ব।

আপীলসমূহ গ্ৰহণ কৰা হ'ল আৰু লেখ আবেদনসমূহ খাৰিজ কৰা হ'ল।

অনুবাদক: মায়াস্ত্ৰী মহন্ত, জ্যেষ্ঠ অনুবাদক, অনুবাদ শাখা, গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনুদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনুদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ’ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়নৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হ’ব।”